

ПОНЯТТЯ ДОМЕННОГО ІМЕНІ ЯК ОБ'ЄКТА ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

БУЛАТ Наталія Миколаївна,
*аспірантка кафедри цивільно-правових
дисциплін Одеського національного
університету ім. І.І. Мечникова*

З огляду на цінність доменного імені у сучасному інформаційному суспільстві питання правової охорони даного об'єкту набуває все більшої значущості, що вимагає передусім з'ясування сутності доменного імені з позиції права інтелектуальної власності, конструювання правової дефініції даного поняття.

Відповідно до Закону України «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг» «доменне ім'я – ім'я, що використовується для адресації комп'ютерів і ресурсів в Інтернеті» [1, абз. 15 ст. 1]. Вважається, дане визначення є цілком правильним та досить вдалим з техніко-інформаційної позиції. Адже український законодавець пішов шляхом об'єднання двох основних ознак доменного імені (адресація комп'ютерів і адресація ресурсів) в одному визначенні. Певні зауваження може викликати хіба що визначення доменного імені через поняття «ім'я», яке у даному випадку доцільно замінити на «унікальний набір символів». Таким чином, з інформаційно-технічної точки зору доменне ім'я – унікальний набір символів, що позначає координати сервера, на якому розміщений інформаційний ресурс, а також позначає адресу самого ресурсу у мережі Інтернет.

Однак доменне ім'я – об'єкт дослідження не тільки інформатики, але й, зокрема, правової науки. І цей факт зумовлює необхідність з'ясування того, що значить доменне ім'я з точки зору права.

Важливість доменного імені у сучасному інформаційному суспільстві важко переоцінити. Адже ті дні, коли доменне ім'я слугувало лише для адресації комп'ютерів у мережі, давно минули, і наразі доменне ім'я стає не просто сукупністю позначень, а «візитною картою» Інтернет-ресурсу, його першоелементом.

Для того, щоб сконструювати поняття доменного імені з точки зору права, доцільно спершу з'ясувати, чи є доменне ім'я об'єктом права інтелектуальної власності. З цією метою слід звернутися до визначення поняття «об'єкт права інтелектуальної власності». Частина 1 статті 418 Цивільного Кодексу України зазначає: «Право інтелектуальної власності – це право особи на результат інтелектуальної, творчої діяльності або на інший об'єкт права інтелектуальної власності, визначений цим Кодексом та іншим законом» [2, ч. 1 ст. 418]. Звідси – об'єкт права інтелектуальної власності – це результат інтелектуальної, творчої діяльності або інший об'єкт, визначений Цивільним Кодексом України та іншим законом. Стаття 420 Цивільного Кодексу України містить перелік об'єктів права інтелектуальної власності [2, ст. 420]. Однак він не є вичерпним. Адже не можна передбачити, які ще об'єкти з'являться з розвитком людства. Варто також підкреслити, що поняття «об'єкт права інтелектуальної власності» є більш вузьким поняттям, ніж «об'єкт цивільних прав». Адже результати інтелектуальної, творчої діяльності, які з тих чи інших причин не стали об'єктом охорони права інтелектуальної власності, можуть бути визнані об'єктами цивільного права, але не права інтелектуальної власності [3, с. 709]. Таким чином, об'єктом права інтелектуальної

льної власності є такий об'єкт цивільних прав, що (і) являє собою результат інтелектуальної, творчої діяльності (законодавець додає – інший об'єкт права інтелектуальної власності) та (ii) визначений як такий законом.

Відтак для того, щоб визначити, чи є доменне ім'я об'єктом права інтелектуальної власності, доцільно розібратися, чи відповідає воно вищезазначеним ознакам. Безумовно, доменне ім'я є результатом певної інтелектуальної діяльності. Адже, розробляючи його, особа вносить свою інтелектуальну працю. Остання за словниковим визначенням являє собою працю, «при здійсненні якої робочим органом, що створює продукт, є мозок, переважають витрати розумової енергії, продуктом праці є виражена на папері думка (ідея), для передачі іншим або втілення у чомусь» [4]. На нашу думку, дане визначення потребує деякого коригування, і більш вдало його слід сконструювати так: «Інтелектуальна праця (діяльність) – праця (діяльність), при здійсненні якої робочим органом, що створює продукт, є мозок, переважають витрати розумової енергії, продуктом праці є думка (ідея), виражена у формі, придатній для передачі іншим або втіленні у чомусь». І саме такої праці (діяльності) потребує розробка доменного імені.

Що ж до того, чи володіє доменне ім'я другою ознакою, необхідною для визнання його у якості об'єкта права інтелектуальної власності, тобто чи визнано воно як такий об'єкт законом, тут ситуація зовсім неоднозначна. Так, якщо під словом «закон» у контексті ч. 1 ст. 418 Цивільного Кодексу України розуміти нормативно-правовий акт, прийнятий в особливому порядку органом законодавчої влади або на референдумі, що володіє вищою юридичною силою та регулює найбільш важливі суспільні відносини [5], то варто констатувати, що жодним законом доменне ім'я як об'єкт права інтелектуальної власності не визначено. Проте поняття «закон» можна також розуміти у широкому значенні як загальний термін, яким визначаються усі нормативно-правові акти [6, с. 76]. Тоді можна стверджувати, що доменне ім'я є об'єктом права інтелектуальної власності. Адже воно визнано таким Розпорядженням Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції реформування державної системи правової охорони інтелектуальної власності в Україні» від 1 червня 2016 року № 402-р [7].

Вимагає дослідження також питання, чи можна вважати, що доменне ім'я як об'єкт права інтелектуальної власності отримало визнання в Україні з визнанням його у такій якості Рішенням Європейського суду з прав людини у справі RAEFFGEN GMBH проти Німеччини від 18 вересня 2007 року [8]. Адже відповідно до ст. 17 Закону України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини» «суди застосовують при розгляді справ Конвенцію та практику Суду як джерело права» [9, ст. 17]. Таким чином, розглядаючи поняття «закон» у широкому сенсі, напевно чи виправдано обмежуватися лише нормативно-правовими актами. Більше того, досить аргументованою можна вважати позицію О. С. Погребняка, який доходить висновку про те, що рішення Європейського суду з прав людини у тих випадках, коли вони стосуються тлумачення Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, мають перевагу перед національним законодавством у силу того, що сама Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод як міжнародний договір має пріоритет над національними законами [10, с. 158].

Утім такий висновок є опосередкованим, що свідчить про наявність прогалини у праві та необхідність її заповнення на рівні закону (у вузькому сенсі цього поняття) однозначною (ми вважаємо – позитивною) відповіддю на питання: чи є доменне ім'я об'єктом права інтелектуальної власності?

Окрім праворозуміння доменного імені як об'єкта права інтелектуальної власності, для конструювання його вдалої «правової» дефініції доцільно також дослідити основне призначення доменного імені. На нашу думку, воно полягає у тому, щоб індивідуалізувати певний ресурс у мережі. Адже доменне ім'я виступає засобом індивідуалізації Інтернет-ресурсів, необхідним елементом для їх розрізнення.

Таким чином, з огляду на все вищезазначене, доменне ім'я – це особливий об'єкт права інтелектуальної власності, що являє собою унікальний набір символів, який використовується для адресації комп'ютерів, і є засобом індивідуалізації інформаційних ресурсів у мережі Інтернет.

Список використаних джерел:

1. Про охорону прав на знаки для товарів і послуг: Закон України від 15.12.1993 №3689-ХІІ зі зм. та доп., внес. зг. законів України; станом на 21.05.2015 р. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3689-12> (дата звернення: 05.04.2018).

2. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 р. № 435-IV зі зм. та доп., внес. зг. законів України; станом на 07.03.2018 р. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/435-15> (дата звернення: 05.04.2018).

3. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України: у 2 т. – 5-те вид., перероб. і допов. / за ред. О.В. Дзери (кер. авт. кол.), Н.С. Кузнецової, В.В. Луця. Київ, 2013. Т. I. 832 с.

4. Экономический словарь / Под ре. А.И. Архипова. Москва: Проспект, 2001. 620 с.

5. Зайчук О.В., Онищенко Н.М. Теорія держави і права. Академічний курс: Підручник. Київ: Юрінком Інтер, 2006. 688 с.

6. Савчин М.В. Конституційне право України: підручник / відп. ред. проф., д.ю.н. М.О. Баймуратов. Київ: Правова єдність, 2009. 1008 с.

7. Про схвалення Концепції розвитку телекомунікацій в Україні: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 07.06.2006 р. № 316-р зі зм., внес. зг. з Розпорядженням Кабінету Міністрів України № 1612-р від 27.12.2008 р.; станом на 27.12.2008 р. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/316-2006-p> (дата звернення: 05.04.2018).

8. Decisionas to the Admissibility of Application nos. 25379/04, 21688/05, 21722/05 and 21770/05 by PAEFFGEN GMBH against Germany. European Court of Human Rights (Fifth Section), 18 September 2007. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-82671> (last accessed: 04.04.2018).

9. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини: Закон України від 23.02.2006 р. № 3477-IV зі зм. та доп., внес. зг. законів України; станом на 02.12.2012 р. Електрон. дан. (1 файл). URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3477-15> (дата звернення: 04.04.2018).

10. Погребняк О.С. Рішення Європейського суду з прав людини як частина національного законодавства. *Актуальні проблеми держави і права*. 2014. №71. С. 154—161.

